

УЗАГАЛЬНЕННЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ОСНОВНІ ЗАСОБИ» ЯК ОБ'ЄКТА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

©2023 ВАСІЛЬЄВА Л. М., БУГАЙ Т. О.

УДК 658.152
JEL: M41; O33

Васильєва Л. М., Бугай Т. О. Узагальнення наукових підходів до сутності поняття «основні засоби» як об'єкта бухгалтерського обліку

У статті наголошено, що діяльність кожного підприємства передбачає наявність засобів виробництва та відповідних матеріальних умов, які є одним із найважливіших елементів продуктивних сил, головним елементом матеріально-технічної бази. Зазначено, що ключовими елементами управління основними засобами є організація, своєчасне одержання та аналіз обліково-аналітичної інформації. Проведений аналіз наукової літератури, нормативно-правових актів та узагальнення наукових підходів до сутності поняття «основні засоби» дав змогу виділити основні ознаки основних засобів, а саме: основні засоби – це матеріальні (фізичні) активи, які підприємство використовує для здійснення своєї основної діяльності та досягнення своїх цілей, вони можуть бути різного виду; всі джерела вказують на те, що основні засоби мають використовуватися тривалий час (а саме, більше одного року або одного операційного циклу). У бухгалтерському обліку основні засоби обліковуються як активи та амортизуються протягом терміну їх корисного використання. Встановлено, що критерії визначення основних засобів існують для того, щоб визначити, які активи можуть бути включені до цієї категорії в бухгалтерському обліку підприємства. Наведено критерії визначення основних засобів, а саме: матеріальність – актив повинен мати фізичну форму та існувати в реальному світі; засіб праці – основний засіб є об'єктом, який використовується у виробничому процесі або для надання послуг; очікується довгострокове використання – основний засіб планується використовувати протягом понад один рік. Наголошено, що такий підхід до критеріїв визначення основних засобів дає змогу правильно вести бухгалтерський облік, здійснювати оцінку основних засобів підприємства та відобразити їх у фінансовій звітності згідно з відповідними бухгалтерськими стандартами і нормами.

Ключові слова: основні засоби, необоротні активи, актив, підприємство, класифікація, управління.

Рис.: 1. **Бібл.:** 15.

Васильєва Леся Миколаївна – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри обліку, оподаткування і управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровський державний аграрно-економічний університет (вул. Академіка Сергія Єфремова, 25, Дніпро, 49027, Україна)
E-mail: l.m.vas@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4551-4105>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAQ-2300-2020>

Бугай Тетяна Олександрівна – студентка, Дніпровський державний аграрно-економічний університет (вул. Академіка Сергія Єфремова, 25, Дніпро, 49027, Україна)

E-mail: tanyabugay45@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-1626-9399>

UDC 658.152
JEL: M41; O33

Vasylieva L. N., Buhai T. O. A Generalization of Scientific Approaches Regarding the Essence of the Concept of «Fixed Assets» as an Object of Accounting
The article emphasizes that the activity of each enterprise presupposes the availability of means of production and appropriate material conditions, which are one of the most important elements of productive forces, as well as the main element of the material and technical base. It is noted that the key elements of management of fixed assets are organization, timely receipt and analysis of accounting and analytical information. The carried out analysis of scientific literature, normative legal acts along with generalization of scientific approaches to the essence of the concept of «fixed assets» made it possible to allocate the main features of fixed assets, namely: fixed assets are tangible (physical) assets that the enterprise uses to carry out its main activities and achieve its goals, they can be of different types; all sources indicate that fixed assets must be used for a long time (namely, more than one year or one operating cycle). In accounting, fixed assets are accounted for as assets and depreciate over their useful lives. It is found that the criteria for determining fixed assets exist in order to determine which assets can be included in this category in the accounting of an enterprise. The criteria for determining fixed assets are provided, namely: materiality – the asset must have a physical form and exist in the real world; means of labor – a fixed asset is an object that is used in the production process or for the provision of services; long-term use is expected – the fixed asset is planned to be used for more than one year. It is emphasized that such an approach to the criteria for determining fixed assets allows for correct accounting, evaluation of fixed assets of enterprise and reflection in the financial statements in accordance with the relevant accounting standards and norms.

Keywords: fixed assets, non-operating assets, asset, enterprise, classification, management.

Fig.: 1. **Bibl.:** 15.

Vasylieva Lesja N. – D. Sc. (Public Administration), Professor, Professor of the Department of Accounting, Taxation and Financial and Economic Security Management, Dnipro State Agrarian and Economic University (25 Academician Serhiy Yefremov Str., Dnipro, 49027, Ukraine)

E-mail: l.m.vas@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4551-4105>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAQ-2300-2020>

Buhai Tetjana O. – Student, Dnipro State Agrarian and Economic University (25 Academician Serhiy Yefremov Str., Dnipro, 49027, Ukraine)

E-mail: tanyabugay45@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-1626-9399>

Основні засоби є важливим активом для підприємства, і правильне управління ними допомагає забезпечити ефективну діяльність і досягнення стратегічних цілей бізнесу. Також вони можуть бути підставою для визначення амортизаційних витрат, які впливають на фінансовий стан підприємства та його податкові зобов'язання. Основні засоби є важливим ресурсом для будь-якого підприємства та відіграють ключову роль у його діяльності, розвитку та конкурентоспроможності на ринку. Ключовими елементами управління основними засобами є організація, своєчасне одержання та аналіз обліково-аналітичної інформації, що, своєю чергою, впливає на успішність діяльності підприємства.

Питання щодо характеристики та класифікації основних засобів активно дискутується впродовж тривалого часу. Результати таких досліджень, розкрито у працях таких науковців, як: Бутинець Ф. Ф., Бутинець Т. А., Гавриловський О. С., Ганусич В. О., Джеджула В. В., Довгалюк Н. В., Домбровська Н. Р., Кузьмін Д. Л., Петренко А. Я., Селіванова Н. М., Сташенко Ю. В., Яковишина Н. А. та ін., що стали науковим підґрунтям для даного дослідження.

Попри те, що даному питанню приділяється значна увага серед науковців, відмітимо, що все ж таки потребує подальшого дослідження питання щодо узагальнення наукових підходів до визначення сутності поняття «основні засоби» як об'єкта бухгалтерського обліку.

Метою даної роботи є узагальнення наукових підходів до сутності поняття «основні засоби» як об'єкта бухгалтерського обліку.

Забезпеченість основними засобами та їх ефективне використання є важливими факторами для успішної діяльності підприємства, його конкурентоспроможності та фінансової стійкості. Бізнес повинен уважно планувати та керувати цими ресурсами, щоб досягти своїх стратегічних цілей. Основні засоби є важливим ресурсом для підприємств, оскільки вони дозволяють здійснювати виробництво, надавати послуги та забезпечувати інфраструктуру для бізнес-операцій. Крім того, основні засоби є об'єктом амортизації в бухгалтерському обліку, та їхня вартість поступово списується протягом тривалого періоду.

Наголосимо, що сьогодні існує значна кількість підходів до визначення сутності поняття «основні засоби». Також поряд із терміном «основні засоби» застосовуються і такі терміни, як «основний капітал», «основні фонди». Відповідно виникає питання: чи тожні дані визначення?

Вважаємо за необхідне визначити, яке саме поняття з'явилося вперше в економічній науковій літературі. Відповідно, здійснивши ретроспективний аналіз наукової літератури, встановлено, що поняття «основний капітал» вперше було введено Адамом Смітом у його видатній праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776 р.).

У цій книзі А. Сміт використовував термін «основний капітал» для опису довгострокових інвестицій у виробничі засоби, такі як будівлі, машини та обладнання (цитуються за [10]). Також він вперше розділив капітал на основний і оборотний. Основний капітал відрізняється від оборотного капіталу тим, що останній використовується на поточні витрати та купівлю сировини для виробництва.

Також відмітимо, що в подальшому Карл Маркс у своїй роботі «Капітал» (1867 р.) розвинув поняття «основний капітал», використовуючи його для пояснення процесу акумуляції капіталу та розвитку капіталістичної економіки. К. Маркс основний капітал визначав як «той капітал, який вкладається в придбання постійних виробничих засобів, таких як машини, обладнання, будівлі тощо. Ці засоби виробництва не споживаються повністю при першому використанні, але служать протягом тривалого періоду, допомагаючи створювати новий товар чи послугу» (цитуються за [10]).

З часом поняття «основний капітал» набуло багато відтінків і інтерпретацій у сучасних економічних теоріях. Ця категорія дійсно має складний і багатогранний характер через різноманітність виробничих процесів та специфіку різних галузей економіки.

У більшості західних економічних теорій основний капітал трактується як сума капіталу, вкладеного в капітальні активи, що застосовуються в кількох циклах виробництва. Це можуть бути різні види обладнання, машини, будівлі та інші матеріальні ресурси, які використовуються у виробничому процесі та можуть продовжувати свою діяльність протягом тривалого часу.

Тобто даний підхід відображає важливість інвестицій у довгострокові виробничі активи для стійкого економічного розвитку. Вкладення в основний капітал може підвищити продуктивність, зменшити витрати та сприяти інноваціям у виробничих процесах. Також враховується можливість використання цих активів протягом декількох років або навіть десятиліть, що сприяє зростанню довгострокової стійкості економічних систем. Цей підхід до розуміння основного капіталу є одним із ключових в управлінні економікою та виробництвом у більшості розвинених країн.

Що ж до вітчизняних вчених, то, наприклад, В. О. Ганусич відмічає, що «основний капітал – поняття ширше за основні засоби, оскільки втілює у собі вартість засобів праці як інвестиції у виробництво, і в бухгалтерському обліку основний капітал відображатиметься у трьох основних ракурсах: з продуктивної економічної точки зору, залежно від джерел його фінансування та в процесі свого руху, зносу та оновлення» [4].

Як стверджує Т. А. Бутинець, «основний капітал – це та частина продуктивного капіталу, яка повністю

бере участь у виробництві й тривалий час зберігає свою споживчу вартість, а вартість його переноситься частинами (у міру зношення) на продукцію, яка виробляється впродовж усього періоду використання і повертається до свого власника теж по частинах, в міру реалізації готової продукції» [2].

Відмітимо, що в соціалістичних економічних системах поняття «основний капітал» не застосовувалося, натомість використовувався термін «основні фонди». Тобто в країнах, де економіка була заснована на плануванні та колективній власності, інші терміни та поняття можуть використовуватися для опису схожих концепцій. У більшості соціалістичних країнах під поняттям «основні фонди» розумілись виробничі активи, такі як обладнання, машини, будівлі та інші засоби виробництва, які використовуються у виробництві та можуть продовжувати свою діяльність протягом тривалого періоду часу. В цих системах, де держава має ключову роль у власності та контролі над засобами виробництва, термін «основні фонди» відзначав важливість інвестицій у виробничі активи для досягнення планових економічних цілей. Ці інвестиції були спрямовані на розвиток економіки та забезпечення потреб національного господарства.

Таким чином, хоча термінологія може відрізнятися, концепція інвестування у виробничі активи залишалася важливою для соціалістичних економічних систем також.

У рамках економічної термінології поняття «основні фонди» використовується для опису виробничих активів, які можуть бути використані протягом декількох циклів виробництва. Основні фонди включають у себе різні види капітальних активів, які використовуються у виробничих процесах. Оскільки ці активи можуть продовжувати свою діяльність протягом тривалого періоду часу, вони можуть бути використані в багатьох процесах виробництва та генерувати продукцію або послуги протягом кількох років або навіть десятиліть. Ця можливість багаторазового використання робить основні фонди ключовим елементом виробничого процесу та господарського розвитку.

Д. Л. Кузьмін, провівши порівняльний аналіз понять «основні засоби» і «основні фонди», відмітив, що останні мають такі властивості: «основоположна форма власності – державна; характер відтворення на макрорівні – планомірний; рушійний імператив – державний план, економія...» [8].

Зазначимо, що поняття «основні фонди» і «основні засоби» тісно пов'язані, але вони мають істотну різницю в сенсі та використанні в різних економічних контекстах. Наведемо деякі з основних різниць між цими термінами:

1. *Термінологія використовується в різних системах:*

- ✦ «основні фонди» – це термін, який частіше використовується в рамках соціалістичних

або планових економічних систем, де держава відіграє важливу роль у власності та контролі над засобами виробництва;

- ✦ «основні засоби» – це термін, який частіше використовується в контексті ринкової економіки та капіталістичних систем, де приватна власність та ринкові механізми визначають розпорядження капіталом.

2. *Підходи до власності:*

- ✦ «основні фонди» частіше вказують на державну або колективну власність щодо засобів виробництва;
- ✦ «основні засоби» можуть вказувати як на приватну, так і на колективну (корпоративну) власність.

На нашу думку, основні фонди – це термін, який використовується в контексті економічної та фінансової термінології для позначення сукупності основних засобів та об'єктів, які використовуються в економіці для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг.

Щодо поняття «основні засоби», то як економічна категорія це частина постійного виробничого капіталу, яка виступає у формі засобів праці та поступово, протягом багатьох виробничих циклів, переносить свою вартість на виготовлений продукт» [4].

Згідно з НП(С)БО 7 «Основні засоби» дається таке визначення «основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [11].

Відповідно до статті 14.1.138 Податкового Кодексу України «основні засоби – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)» [13].

Відповідно до МСБО 16 «основні засоби – це матеріальні активи, якими підприємство володіє з метою їх використання в процесі виробництва, постачання товарів, здійснення послуг, надання в орен-

ду або для цілей управління, та які, як передбачається, будуть використовуватися протягом більше одного звітного періоду» [9].

«Основні засоби – це активи, які мають матеріальну форму, які призначені для використання в господарській діяльності суб'єкта господарювання, вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зношенням, а очікуваний термін їх корисного використання становить понад один рік із дати введення в експлуатацію» [12].

Н. Р. Домбровська відмічає, що «основні засоби – це матеріальні активи, які призначені для тривалого використання в господарській діяльності підприємства та не призначені для продажу в короткостроковій перспективі» [7].

«Основні засоби – це матеріальні активи підприємства будь-якої форми власності, що неодноразово беруть участь у виробничих циклах, зберігають свою натуральну форму, переносячи свою вартість на вироблену продукцію частинами, строк використання яких перевищує один рік (або операційний цикл), призначені для експлуатації самим підприємством, для надання в оренду іншим фізичним чи юридичним особам, що в сукупності дає змогу підприємству одержувати економічну вигоду» [1].

Основні засоби можуть бути використані в бізнесі тривалий період часу, який, зазвичай, охоплює декілька бухгалтерських періодів [14]. Вони є важливим елементом бухгалтерського обліку й амортизуються протягом певного часу для відображення їх витрат у податковому та бухгалтерському обліку підприємства. За економічною природою основні засоби служать для виробництва та зберігання товарів, надання послуг, забезпечення інфраструктури, що сприяє господарській діяльності підприємства та досягненню його стратегічних цілей [12].

Д. А. Кузьмін відмітив, що «після скасування поняття «основні фонди» поняття основних засобів набуває в будь-якому випадку уречевленої форми, що не суперечить його значенню, тому під основними засобами слід розуміти фактично наявні основні засоби виробництва та вартісне їх відображення в обліку» [8]. На думку Т. А. Бутинець, «якісна відмінність цих категорій полягає в тому, що основні засоби є майном, що має споживчу вартість і вартість, тобто ця категорія виражає речові елементи процесу праці. Основні ж фонди – це суто вартісна категорія, що відображає у грошовому вираженні кошти, затрачені на засоби праці. Крім того, слід відзначити, що ця категорія виникла історично внаслідок спроби уникнути свого часу категорії «капітал» [2].

Узагальнюючи наукові та нормативно-правові підходи до визначення сутності поняття «основні засоби», зазначимо, що основні засоби – це матеріальні (фізичні) активи, які підприємство використовує для здійснення своєї основної

діяльності та досягнення своїх цілей. Основні засоби можуть бути різного виду, і вони залишаються в активі підприємства на тривалий термін (зазвичай більше одного року). Основні засоби є важливими для діяльності підприємства, оскільки вони дозволяють здійснювати виробництво, надавати послуги та досягати стратегічних цілей. У бухгалтерському обліку основні засоби обліковуються як активи й амортизуються протягом терміну їх корисного використання.

Відмітимо, що основні засоби є частиною майна підприємства, які є активами та використовуються для тривалого забезпечення виробництва продукції або надання послуг у господарській діяльності підприємства. Майно враховується в складі основних засобів підприємства за одноразового виконання таких умов:

- ✦ майно використовується у виробництві продукції при виконанні робіт чи наданні послуг або для управлінських потреб підприємства чи для надання підприємством за плату в тимчасове володіння та користування;
- ✦ майно використовується протягом тривалого часу (понад 12 місяців або при звичайному операційному циклі, якщо він перевищує 12 місяців);
- ✦ підприємством не передбачається подальший перепродаж даного майна;
- ✦ майно здатне приносити підприємству економічні вигоди (дохід) у майбутньому.

Зазначимо, що важливо також враховувати, чи відповідає об'єкт основних засобів таким критеріям (рис. 1).

При цьому наголосимо, що в бухгалтерському обліку актив може бути визнаний як основний засіб, незалежно від його вартості. Основні засоби включають в себе активи, які призначені для використання протягом тривалого періоду (зазвичай більше одного року) для здійснення операцій бізнесу та не призначені для продажу в короткостроковій перспективі. Важливо, щоб такі активи відповідали критеріям для включення до категорії основних засобів, незалежно від їхньої вартості. Якщо актив відповідає визначеним критеріям і буде використовуватися тривалий період часу, він може бути визнаний як основний засіб незалежно від його вартості.

Це важливо для правильного обліку й оцінки активів підприємства та для відображення їх у фінансовій звітності згідно з відповідними бухгалтерськими стандартами та нормами.

ВИСНОВКИ

Узагальнення наукових підходів до сутності поняття «основні засоби» як об'єкта бухгалтерського обліку дало змогу виділити основні ознаки, а саме: основні засоби – це: матеріальні (фізичні) активи, які підприємство використовує для здійснення своєї

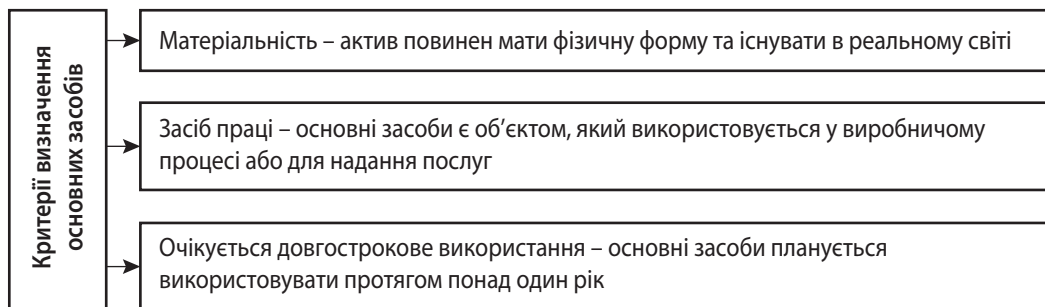

Рис. 1. Критерії визначення основних засобів

Джерело: узагальнено за [7; 14; 15].

основної діяльності та досягнення своїх цілей; основні засоби можуть бути різного виду, і вони залишаються в активі підприємства на тривалий термін (зазвичай більше одного року); основні засоби є важливими для діяльності підприємства, оскільки вони дозволяють здійснювати виробництво, надавати послуги та досягати стратегічних цілей. У бухгалтерському обліку основні засоби обліковуються у складі активів і амортизуються протягом терміну їх корисного використання. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Більська Д. Теоретична сутність поняття «основні засоби». URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2023/1/10.pdf
2. Бутинець Т. А. Основні засоби: точка зору економіста. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 2. С. 22–36. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3050/2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Гавриловський О. С., Сташенко Ю. В. Поняття «необоротні активи» в обліковій практиці. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 19. С. 498–502. URL: <http://global-national.in.ua/archive/19-2017/96.pdf>
4. Ганусич В. О. Основні засоби, основні фонди, основний капітал: визначення та змістове навантаження термінів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2010. Спецвип. 29. Ч. 2. С. 26–28.
5. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Волоська Н. Р. Сутність поняття «основні засоби». *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. Вип. 4. С. 127–131. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/1149/1/Dzhedzhula.pdf>
6. Довгалюк Н. В. Методологія визначення та методика аналізу економічної ефективності використання та відтворення основних засобів аграрного сектору економіки. *Економіка. Управління. Інновації. Серія «Економічні науки»*. 2010. № 2.
7. Домбровська Н. Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2012. Вип. 9. Ч. 1. С. 340–349.
8. Кузьмін Д. Л. Основні засоби та основні фонди: порівняльний аспект. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 2. С. 148–155.
9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text
10. Пармаклі Д. М., Філіппова С. В., Добрянська Н. А. Історія економічних вчень : навч. посіб. Одеса, 2018. 113 с.
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
12. Петренко А. Я., Попова В. Д. Організація обліку основних засобів та шляхи її вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 994–1001. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-138>
13. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
14. Селіванова Н. М., Качанова Н. С. Організаційно-методичні аспекти компонентного обліку основних засобів в умовах переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності. *Економіка: реалії часу*. 2020. № 1. С. 53–60. DOI: <https://doi.org/10.15276/ETR.01.2020.7>
15. Яковишина Н. А., Яковенко К. А. Теоретичні основи обліку основних засобів. *Молодий вчений*. 2018. № 5. С. 779–782. URL: <https://molodyvchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4632/4554>

REFERENCES

- Biliska, D. "Teoretychna sutnist poniattia «osnovni zasoby»" [The Theoretical Essence of the Concept of "Fixed Assets"]. https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2023/1/10.pdf
- Butynets, T. A. "Osnovni zasoby: tochka zoru ekonomista" [Fixed Assets: An Economist's Point of View]. *Problemy teorii ta metodologii bukhgalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, iss. 2 (2012): 22-36. <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3050/2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Dombrovska, N. R. "Ekonomichna sutnist osnovnykh zasobiv ta yikh klasyfikatsiia" [The Economic Essence of Fixed Assets and their Classification]. *Ekonomichni nauky. Seriiia «Oblik i finansy»*, vol. 1, no. 9 (2012): 340-349.
- Dovhaliuk, N. V. "Metodolohiia vyznachennia ta metodyka analizu ekonomichnoi efektyvnosti vykorystannia ta vidtvorennia osnovnykh zasobiv aharnoho sektoru

ekonomiky" [Methodology for Determining and Analyzing the Economic Efficiency of the Use and Reproduction of the Main Assets of the Agrarian Sector of the Economy]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 2 (2010).

Dzhedzhula, V. V., Yepifanova, I. Yu., and Voloska, N. R. "Sutnist poniatia «osnovni zasoby»" [The Essence of the Term «Fixed Assets»]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, iss. 4 (2016): 127-131. <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/1149/1/Dzhedzhula.pdf>

Hanusych, V. O. "Osnovni zasoby, osnovni fondy, osnovnyi kapital: vyznachennia ta zmistove navantazhennia terminiv" [Fixed Assets, Fixed Assets, Fixed Capital: Definition and Content Load of the Terms]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya «Ekonomika»*, vol. 2, special issue 29 (2010): 26-28.

Havrylovskiy, O. S., and Stashenko, Yu. V. "Poniatia «neoborotni aktyvy» v oblikovii praktytsi" [The Concept of «Non-Current Assets» in Accounting Practice]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 19 (2017): 498-502. <http://global-national.in.ua/archive/19-2017/96.pdf>

Kuzmin, D. L. "Osnovni zasoby ta osnovni fondy: porivnialnyi aspekt" [Fixed Assets and Fixed Assets: A Comparative Aspect]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalter-skoho obliku, kontroliu i analizu*, no. 2 (2012): 148-155.

[Legal Act of Ukraine] (2000). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

[Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

[Legal Act of Ukraine]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text

Parmakli, D. M., Filyppova, S. V., and Dobrianska, N. A. *Istoriia ekonomichnykh vchen* [History of Economic Thought]. Odesa, 2018.

Petrenko, A. Ya, and Popova, V. D. "Orhanizatsiia obliku osnovnykh zasobiv ta shliakhy yii vdoskonalennia" [Organization of Accounting of Fixed Assets and Ways of Its Improvement]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 18 (2018): 994-1001.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-138>

Selivanova, N. M., and Kachanova, N. S. "Orhanizatsiino-metodychni aspekty komponentnoho obliku osnovnykh zasobiv v umovakh perekhodu na mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti" [Organizational and Methodological Aspects of the Component Accounting of Fixed Assets in the Conditions of Transition to the International Standards of Financial Reporting]. *Ekonomika: realii chasu*, no. 1 (2020): 53-60.

DOI: <https://doi.org/10.15276/ETR.01.2020.7>

Yakovyshyna, N. A., and Yakovenko, K. A. "Teoretychni osnovy obliku osnovnykh zasobiv" [Theoretical Basis of Accounting of Main Properties]. *Molodyi vchenyi*, no. 5 (2018): 779-782. <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4632/4554>

УДК 657.6

JEL: M42

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-9-191-196>

ВИВЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА НЕФІНАНСОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

©2023 ТКАЧЕНКО О. С., РОЗДАЙБІДА Н. В.

УДК 657.6

JEL: M42

Ткаченко О. С., Роздайбіда Н. В. Вивчення внутрішнього аудиту на нефінансових підприємствах

Сучасні умови господарювання, які збільшують вимоги стосовно ефективності управління нефінансовими підприємствами, реформування бухгалтерського обліку згідно з міжнародними стандартами та швидкий розвиток ринкових відносин в Україні зумовлюють необхідність поширення функціонування аудиторської діяльності та підвищення якості його інформаційного забезпечення. Важливість теми статті визначено тим, що запровадження внутрішнього аудиту в практиці суб'єктів господарювання потребує належного теоретичного та нормативно-правового підґрунтя. У статті приділено увагу питанню внутрішнього аудиту на нефінансових підприємствах. Визначено значення та роль внутрішнього аудиту в системі діяльності суб'єктів господарювання. Розкрито мету внутрішнього аудиту, яка полягає в забезпеченні ефективності діяльності нефінансового підприємства. Вивчено сучасний стан нормативно-правової бази, яка регулює питання, що стосуються проведення аудиторської діяльності. Проаналізовано праці вчених, накази Міністерства фінансів України, ДСТУ ISO 19011:2019, Міжнародні стандарти контролю якості аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг щодо визначення поняття «внутрішній аудит»; принципи проведення аудиту; теоретичні засади внутрішнього аудиту; оцінювання компетентності осіб, які проводять аудит. У дослідженні виявлено, що діяльність внутрішнього аудиту на нефінансових підприємствах чітко не регламентовано, а носить рекомендаційний характер. Проте діяльність підрозділів внутрішнього аудиту в міністерствах, центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах і бюджетних установах чітко регламентуються статтею 26 Бюджетного кодексу України, наказом Міністерства фінансів України від 04.10.2011 р. № 1247 «Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту» (зі змінами) та великою кількістю методологічних вказівок, які розроблені зазначеним міністерством. У результаті зроблено висновок, що нормативну базу щодо питань методологічного та організаційного забезпечення внутрішнього аудиту на зазначених підприємствах не розроблено, що може викривити та надати недостовірну оцінку діяльності об'єкта перевірки.

Ключові слова: внутрішній аудит, нефінансові підприємства, діяльність, перевірка, контроль, нормативна база.

Бібл.: 13.

Ткаченко Олександр Сергійович – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, оподаткування і управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровський державний аграрно-економічний університет (вул. Академіка Сергія Єфремова, 25, Дніпро, 49027, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7795-9293>

Роздайбіда Неля Володимирівна – магістрантка, Дніпровський державний аграрно-економічний університет (вул. Академіка Сергія Єфремова, 25, Дніпро, 49027, Україна)

E-mail: rozdaybida@gmail.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-2168-985X>